

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ק"ג

יש דין שאדם שמקדיש שדה אחוזה דהיינו קרקע המשמשת לזריעה שקיבל אותה בירושה מאבותיו, יכול לפדות אותה לא לפי שווייה, אלא לפי כל גודל של קרקע של זרע חומר שעורים שהוא גודל של בית כור, בחמישים שקל כסף, אך אם הקדיש שאר קרקעות פודה אותה מהקדש בשווייה.

ובמשנה שלנו התבאר שהמוכר לחבירו בית כור קרקע לזריעה, והוא אומר לו בית כור עפר אני מוכר לך, אם היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהין י' טפחים אינן נמדדים עמה לחשבון בית כור, אבל אם היה גודלם פחות מעשרה טפחים נמדדין עמה להיחשב כחלק מהב' כור.

ומביאה הגמרא את המשנה בערכין שאומרת שהמקדיש שדהו בשעה שהיובל נוהג, ולאחר מכן רוצה לפדותה נותן להקדש בדמי פדיון הקרקע על כל בית זרע חומר שעורים חמישים שקל כסף, ואם היו שם נקעים עמוקים י' טפחים או סלעים גבוהין י' טפחים אינן נמדדין עמה אלא נפדים בשוויים, ואם הם היו פחות מכאן נמדדין עמה.

ושואלת הגמרא מדוע אותם הנקעים אינם קדושים בתורת שדה אחוזה, אלא נפדים בשוויים, והרי כיוון שהם גם שדה, אפילו שהם אינם נמדדים עם השדה עצמה, עדיין שיפדו כדין שדה אחוזה לפי זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף.

ואומרת הגמרא שאי אפשר לומר שהם אינם קדושים בתורת שדה אחוזה, מפני שאפשר להקדיש רק שדה בגודל בית כור והם קטנים יותר, שהרי שנינו בברייתא שאפשר להקדיש אף קרקע קטנה יותר, שנאמר בברייתא שמהמילה "שדה" בפסוק "ואם גאל יגאל את השדה", לומדים שאפשר להקדיש לא רק שדה בגודל בית כור שהוא גודל של זרע חומר שעורים שנאמר בפסוק "זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף", אלא אף שדה קטנה יותר כגון לתך וחצי לתך סאה תרקב וחצי תרקב.

ותירץ רב עוקבא בר חמא שהמשנה שאומרת שפודים את הנקעים בשוויים מדברת על נקעים מלאים מים, שכיון שהם אינם בני זריעה, אינם נפדים לפי שווי של זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף אלא בשוויים.

ואומרת הגמרא שכך משמע מהמשנה עצמה שדימתה את הנקעים לסלעים, שהם הם אינם ראויים לזריעה.

ושואלת הגמרא שאם כדברי רב עוקבא בר חמא שמדובר בנקעים מלאים מים שאינם ראויים לזריעה, מדוע אם הם פחות מגודל של עשרה טפחים הם מצטרפים לשדה ונפדים עמה. ועונה הגמרא שכשהם בגודל של עד י' טפחים הם נקראים ביקועי הקרקע ונחשבים כחלק ממנה, ואף סלעים פחות מ' טפחים נקראים גבשושיות הקרקע, ואינם נפרדים בפני עצמם.

אמנם אמר רב פפא שהדין שנאמר במשנה שאדם שמכר לחבירו שדה בגודל בית כור, אין הנקעים שבה שגובהם י' טפחים מצטרפים לקרקע הנמכרת אלא צריך להביא לו בית כור בלא נקעים. דין זה נאמר אפילו אם אין הנקעים מלאים מים, ואפילו שהנקעים ראויים לזריעה, כיון שכשאדם משלם על קרקע אחת, אין כוונתו שהם יראו כשנים או שלושה מקומות, וכלומר שיצטרך לחרוש ולזרוע בנפרד בקרקע עצמה, ובנקעים.

אך הקשה רבינא על רב פפא, שהרי סלעים אינם ראויים לזריעה כלל, והמשנה השוותה את דין הנקעים לדין הסלעים, וכפי שבסלעים מדובר שאי אפשר לזרוע עליהם, כך נאמר גם בנקעים שמדובר שהם מלאים מים ואי אפשר לזרוע אותם.

ודוחה הגמרא ואומרת שמה שהמשנה דימתה את הסלעים לנקעים זה רק לגבי סלעים ונקעים הקטנים מעשרה טפחים, שהם כן מצטרפים עם השדה, ואז אפילו אם הנקעים מלאים מים הם מצטרפים עמה, אך לא באה המשנה לדמות את הנקעים שמעל עשרה לסלעים.

ואמר ר' יצחק שמה שהתבאר במשנה שאם היו בשדה נקעים עמוקים פחות מעשרה או סלעים גבוהים פחות מעשרה, הם מצטרפים לגודל הבית כור, אין הכוונה שיכול להביא לו בית כור מלא באלו, אלא צריך שגודל כל הסלעים והנקעים שבשדה בגודל בית כור לא יהיה יותר מבית ארבעת קבין. (שהם אחד חלקי מ"ה מכור, שבכור יש שלושים סאים ובכל סאה יש שישה קבים, כך שבכור יש מאה שמונים קבים).

והוסיף על כך רב עוקבא בר חמא שאותם ד' קבים צריכים להיות מובלעים בשטח שהוא לכל הפחות ה' קבים, אך אם כולם מתרכזים יחד בשטח שגודלו בין ד' קבים לה' קבים אינם מצטרפים לקרקע כלל.

אך רב חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן שאם אותם ד' קבים מרוכזים בחלק אחד מהשדה הם אינם מצטרפים, והמוכר צריך לתת לו קרקע אחרת במקומם, ורק אם הם מובלעים ברובה של שדה הם מצטרפים, וכגון שמובלע רבע קב של סלעים או נקעים בכל סאה, שאז ד' קבים שהם ט"ז רבעים מובלעים בט"ז סאים שהם רוב השדה, ורק אז הם מצטרפים לשיעור בית כור.

והסתפק רב חייא בר אבא אם רוב הד' קבים מובלעים במיעוט השדה, ומיעוטם מובלעים ברוב השדה, ודהיינו כגון שט' רבעי הקב מובלעים בז' סאים, שהם שיעור של יותר מרבע קב לכל סאה, אלא ששבעת רבעי הקב האחרים מובלעים ברובה של רוב השדה דהיינו בט' קבים אחרים, כך שבכל סאה בהם יש פחות מרבע קב. ונשאר הגמרא בתיקו.

עמוד ב'

ומביאה הגמרא שהסתפק רבי ירמיה אם אותם ד' קבים באמת מפוזרים ברוב השדה, כגון רבע קב או פחות לכל סאה, אלא שהם לא מפוזרים בצורת ריבוע, שאז החורש יכול להרים את המחרישה כל פעם שמגיע לסלע, אלא הם מפוזרים בצורת עיגול על פני השדה, כך שקשה יותר לחרוש את השדה ביניהם, וממילא לזרוע בין סלע לסלע, ואפילו שיש בה אותה כמות של סלעים. והסתפק ר' ירמיה האם אף באופן כזה הם מכורים יחד עם הבית כור, או שצריך המוכר לתת לקונה קרקע אחרת בלא סלעים או נקעים.

עוד הסתפק רבי ירמיה באופן שהם מפוזרים בשורה אחת כך שקשה יותר לזרוע את אותה השורה, כי הם אמנם מפוזרים אך כיון שאת השדה חורשים בשורות אותה השורה קשה מאוד לחרישה.

עוד הסתפק ר' ירמיה אם הם מפוזרים בשדה בצורה המכונה 'איצטדין' דהיינו כמו קרניים שאז קשה יותר לחרוש ולזרוע את אותו המקום, או אם הם מפוזרים בשדה בצורה של דרך עקלתון שאז קשה יותר לזרוע ביניהם, ונשאר הגמרא בתיקו.

ומביאה הגמרא ברייתא שאם היה סלע יחידי דהיינו שהוא סמוך לשדה אך אינו חלק ממנה, אין המוכר יכול לצרפו לשדה אפילו אם גודלו כל שהוא אלא צריך להתחיל למדוד ממנו והלאה.

וכן אם היה הסלע בתוך השדה סמוך למצר השדה, דהיינו לגבול השדה, אין המוכר יכול לצרפו להימכר יחד עם השדה.

והסתפק רב פפא מה הדין אם מפסיקה קרקע שאין בה סלעים בין הסלע למיצר, אלא שהיא בגודל של פחות מג' טפחים. האם הסלע מצטרף לקרקע או לא, ונשאר הגמרא בתיקו.

והסתפק רב אשי אם יש עפר מלמטה והסלע מלמעלה או עפר מלמעלה והסלע מלמטה האם הסלע אינו מצטרף לקרקע, או שמא רק אם יש סלע מלמעלה ומלמטה הוא אינו מצטרף אבל אם יש עפר מעליו או מתחתיו הוא כן מצטרף, ונשאר הגמרא בתיקו.

משנה. האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל, כיון שאמר מידה בחבל שמשמע מדידה מדוייקת, אם כשמדדו את השדה גילו שגודלה פחות כל שהוא מבית כור, ינכה לקונה מהמחיר, ואם גודלה יתר כל שהוא על בית כור יחזיר לו הקונה על הקרקע שנתן לו יותר מבית כור.

ואם אמר לו בית כור אני מוכר לך הן חסר הן יתר, משמע מדבריו שאין השיעור בית כור מדוייק, ולכן אפילו אם פחת רבע קב לכל סאה או הותיר רבע קב לכל סאה הגיעו. ואם פחת או הותיר יותר מכאן יעשה חשבון.

ואם לאחר שמדדו התברר שהשדה שהוא מכר לקונה גדולה יותר מבית כור בשיעור של יותר מרבע קב לסאה, צריך הקונה להשיב למוכר מעות על מה שקיבל יותר בשדה, ואם רצה המוכר, הקונה מחזיר לו קרקע, אלא שאמרו שיחזיר לו מעות כדי לייפות כחו של מוכר, שהרי אין לו מה לעשות בקרקע קטנה לבדה.

אבל אם שייר בשדה חלק שלא מכר, ויחד עם המותר בשדה שהוא מעבר לבית כור, גודל הקרקע שיש לו כעת הוא תשעה קבין, ובגינה בית חצי קב ולדעת ר' עקיבא בגינה בית רובע קב, הקונה צריך להחזיר לו את הקרקע, כי בגודל כזה הקרקע ראויה לשימוש בפני עצמה.

ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר.